

במזרח התיכון

מקהיר עד דמשק

זאב לקויר

בהתמודדות בין הכת השלטת לבין האופוזיציה ניצחו גמל עבדול נאסר וחבריו בסיבוב נוסף. נאגיב הודה, הארגון הצבאי של „האחים המוסלמים“ הוסל והממ"שלה שלטת במצב. אולם מעמד השלטון רחוק מלהיות יציב: הכוחות שחוללו את ההתנגשות עדיין קיימים וממתנינים לשעת כושר להידוש המערכה. כיצד נתהוו תה האופוזיציה למשטר במשך השנה האחרונה ומהו מאזן הכוחות הפנימי במצרים?

זה לא כבר החליטה „מועצת הפיכה“ בקהיר, כלומר ממשלת מצרים, להקים בככר באב אל-חדיד בית בן שלושים קומות, שיהיה הגדול והמפואר ביותר במזרח הקרוב. הבית נועד לשכן את כל „מוסדות המהפכניים“ ואין זה אלא פרט אחד מתכניותיו המר-קיעות של עבדול לטיף בגדאדי, אחד מחברי הכת, האומר לעשות את קאהיר לבירה היפה, המרהיבה והמפוארת שבמזרח הקרוב, ואולי בעולם כולו. תכנית זו אינה אלא חוליה בשלשלת תכניות-ענק של ממשלת מצרים, מהן נחוצות (אם כי מוגזמות) ומהן מיותרות לחלוטין, או סתם פרי שגעון-הגדלות. ברם בעמוד אחר של אותו עתון, אשר הודיע על בנין-הפאר באו ידיעות על תסיסה בכתות העליונות של בתי-הספר בקהיר ובאלכסנדריה בעקבות הסכם סואץ; על הסתה נגד הממשלה; על רמזי הפגנות סוערות ועוד, ועוד. לפנינו, איפוא, שוב החזיון האופייני לארצות המזרח הקרוב, כפרלמנטריות, כדיקטטוריות: תכניות ענק מכאן ואייבטחון לגבי הצפוי מחר, מכאן. הפגנות תלמידים, כדורו של מתנקש, הפיכת-חצר — הכל ייתכן.

אין זה מן הנמנע כי עכשיו, משנחתמה פרשת סואץ, אמנם יחליטו שליטי קהיר „לגשת לענין פלשתינה“ במרץ, כפי שהבטיחו לא פעם. רוב המשקיפים סבורים, כי אין ממשלת קהיר מכינה מלחמה לעתיד הקרוב. אולם קביעת עובדה זו אין בה כדי לנחם, שכן בדרך כלל אין שליטי קהיר נוהגים לחשב את צעדיהם לעתיד, וגם בארצות מסודרות יותר כבר אירעו מלחמות בלתי מתוכננות. והרי המצב הפנימי במצרים אינו מבטיח יציבות, והמרץ האופוזיציוני — בין הוא כבוש ובין הוא מתפרץ — עלול לכפות על השליטים חמרונים קיצוניים, המערב מעונין למנוע מלחמה אזורית מן הטעם הפשוט, שברצונו למנוע התפשטות הקומוניזם במזרח הקרוב. והרי במצב ה-

בין-לאומי הנוכחי עשויה השתלטותה של מפלגה קומוניסטית בחלק עולם זה לבוא רק בעקבות מלחמה. אולם בהיבט עושות מעצמות המערב במרידתה להחרפת המצב על-ידי משלוחי נשק. המעצמות סבורות כי זהו סיכון מחושב, אולם מי שמכיר את הדבר רים מקרוב יודע כי יש כאן סכנה של ממש. מדיניות המעצמות הגדולות אי-אפשר לה להתעלם מן המצב הפנימי בארצות ערב, ואמנם היא נקבעת במידה רבה על-ידי שיקולים אלה. מן הדין איפוא שגם מדיניותה של ישראל תהיה מותאמת למצב הפנימי באותן ארצות. להלן נעשה ניסיון לסקור את השתלשלות העניינים בארצות ערב בחדשים האחרונים. התמונה היא, כרגיל, קודרת למדי. הסיכויים להסכם שלום, וגם להסכמים חלקיים, קלושים. ממשלת מצרים שבויה הן בידי האופוזיציה והן בידי התעמולה הלאומנית שהפיצה היא עצמה במשך חדשים רבים, וכיצד תוכל, במעמדה הרעוע, להגיע להסכם רשמי עם מדינת ישראל? הלא פרשת סואץ בלבד איימה להפילה. ומבחינה ישראלית מהו, לאמיתו של דבר, ההבדל בין הממשלה הנוכחית, המתונה כביכול, לבין האופוזיציה הקיצונית, בשעה שהממשלה נאלצת לקבל את דרישותיה של האופוזיציה בעניני ישראל ואף להרחיק לכת בתמרוניה המדיניים? מהו ערכן הממשי של כל ההכרזות על כוונות-השלום של ממשלת מצרים (להבדיל מן הנכונות לעשיית חוזה-שלום) שמכריזים דובריה כלפי חוץ בעוד היא עצמה שבויה בידי משטיניה מבית?

האופוזיציה התקיפה את הסכם הסואץ מיום שעמדה על ממשותו. במשך החדשים אוגוסט, ספטמבר ואוקטובר החריפו ההאשמות ההדדיות והשאלה נעשתה לממשלה שאלת-היים ממש. ברור שבאופן רשמי אין במצרים אופוזיציה: המפלגות הישנות והחפד בתוכן, פוזרו זה כבר. הקומוניסטים הוכרזו מפלגה בלתי חוקית, ו„האחים המוסלמים“ אמנם הורשו לחדש את קיום מפלגתם באפריל 1954, אך נגזר עליהם להימנע מכל פעילות מדינית, ועכשיו דוכאו — רשמית, לפחות — לחלוטין. קיימת במצרים אופוזיציה פעילה, ומה שגרוע ביותר מבחינתה של ה„חונטה“ הצבאית — היא היתה מתואמת, אם לא מאוחדת. עוד בקיץ 1953 הגיעו הקומוניסטים לכלל הסכם עם כמה מדידיהם הוותיקים בחופד, וכתוצאה מכך הוקמה חזית עממית חדשה היא „החזית הדמוקרטית המאוחדת“, לה עתון משלה, „אל גבה“. קבוצה זו, שעיקר פעולתה בקרב הסטודנטים והאינטליגנציה של קהיר ואלכסנדריה, האשימה את הכת הצבאית שנמכרה לאימפריאליזם

החזית ה"סוציאליסטיים" של אהמד חוסיין. השיבותו של אהמד חוסיין ירדה פלאים אחרי "השבת השחורה" ו"האחים המוסלמים" נעשו שותפים העיקרי של הקומ"ניסטים. אולם האחים המוסלמים היו מסוכנים ופסור לגים בינם לבין עצמם והחדשים הקרובים הם בעיקרם תולדות פירוד פנימי זה. לא נוכל לעמוד כאן אלא על עיקרו של ההבדלים בין שלושה או ארבעה הפר לגים.

מצויה קודם כל הקבוצה של הקומוניסטים, שחדרו לתוך ה"אחים" וזיקמו להם תאים בתוך הארגון. כותרת חדשות שנבחרה מבין רבות דומות לה בע"תונות המצרית ("אהראם" מיום 17.9.1954) אומרת: טאליב חוסיין, מורה בהאנקה, ואבדול סאלח חנאפי מהמוד, חברי האחים המוסלמים, נאסרו על הפצת חוברות בשם "הלאה הממשלה הטירוניסטית הפאר שיסטית", ושאר סיסמאות דומות, שברור כי הן מנר גדות לאידיאולוגיה של האחים המוסלמים. (יש לזכור כי בספרות הקומוניסטית המצרית נקראו תמיד "האחים המוסלמים" בשם "ארגון פאשיסטי" עד שנת 1949. בשנה שלאחריה נוצרה תיאוריה חדשה, שלפיה לא ייתכן פאשיזם במושבות ובארצות משועבדות, ומכאן ולהבא ראו בברית עם הקבוצות הללו דבר מותר ואף רצוי). הפלג הוא קטן, אולם בולט, וחבריו מצויים במקומות בעלי חשיבות אסטרטגית, האר ניברסיטאות של קאהיר ואלכסנדריה, ואף ב"אל-אזהר" ובמרכזי האופוזיציה כגון בעיר טאנטה.

הקבוצה השניה, שבראשה עומד (או: עמד) חסאן אל הודייבי, מי שהיה המנהיג העליון של "האחים", מתנגדת למשטר צבאי מסיבות שאינן שונות בהרבה מסיבותיהם של מנהיגי הוופד. לפני ההפיכה של יולי 1952 והדחת פארוק היתה קבוצה זו כוח מדיני ממד"גה ראשונה, ולא רצתה להניח שיורידו אותה לדרגת ארגון בעל מטרות חינוכיות. בעניינים פנימיים הם ריאקציונרים. חסאן אל הודייבי הוא שוהר-הטוב השמרני הטיפוסי למשטר הישן, ולא היתה ליודעיו הפי תעה כהופעתו בצורת מהפכן מסוכן הבורח מאימת הרשות. אולם אל-הודייבי אינו אלא מנהיג לראווה, המודרך על ידי כוחות חוקים ממנו, וכוחות אלה, בשי"תוף פעולה עם הפלג הפרו-קומוניסטי, הם שהעבירו בספטמבר של שנה זו את מנהיגות האחים המוסלמיים לסוריה, שנעשתה מעתה בעיני הקומוניסטים המדינה, "המתקדמת" ביותר במזרח התיכון.

הפלג השלישי היתה הקבוצה הוותיקה שמסביב ל"אל דוה", שבראשה עומד סאלח אשמאוי. אשמאוי כתב ב"דאוה" בספטמבר 1954 שהתנגדותו להודייבי מקורה בחילוקי עקרונות גרידא. ואולם התחרות בין שניהם על משרת ה"מדריך העליון" היתה לשפידבר במשך שנים רבות, וכאשר יצא הודייבי נגד הכת

המערבי, ובעתונה לימדה זכות על אוריינטציה פרו-סובייטית. "החזית" נחלשה עקב מאסרם של כמה ממנהיגיה כגון אבו בכר חמדי סוף אל נאצר (בנו של המיניסטר הוואפדי לשעבר) ואיברהים אל ביכאר, שהיו בין הנאשמים במשפט הקומוניסטי הגדול באב"גוסט.

אולם "החזית" הוסיפה להתקיים והתקפותיה על הממשלה נעשו חריפות יותר ויותר. ולא היתה זו הצורה היחידה של שיתוף-פעולה: "החזית" הקיפה רק חוג קטן מן החברים הפרו-סובייטיים של הוופד, בעיקר משורות "הנוער הוופדי" לשעבר. אולם אגר"פו הימני של הוופד גם הוא לא התנגד לשיתוף-הפעולה. תקוותה היחידה של המנהיגות הוותיקה וה"מושחתה של הוופד לחזור לזירה המדינית היתה להת"גבר על הכת הצבאית עלידי סיסמאות לאימניות ו"אנטי-אימפריאליסטיות" קיצוניות. תיקונים פנימיים לא באו בחשבון לגבי דידה. סיסמאות אנטי-מערביות אינן עולות במאומה, ואילו רפורמה אגרארית וחבר"תית עלולה לעלות במחיר רב. מעולם לא היתה נלהבת לאידיאלים דמוקרטיים, אך דמוקרטיה פארלמנטארית היתה בה הבטחה של שיבת תור-הזהב של 1950-2, תור ההתעשרות, וערובה בדוקה שלא ייעשה דבר המוגד לאינטרסים המעמדיים שלה.

בהיסטוריה של הזמן החדש, קשה למצוא אח לעי"רוב זה של גיוון וסכלות. אך סוף-סוף הרי היתה זו מפלגתם של זגלול ושל נחאס אחר, צעיר וטוב יותר, וזכות זו של העבר המזהיר עמדה להם למנהיגי הוופד בעיני חלק מן האינטליגנציה שחמימשל הצבאי הוא למורת רוחה.

וכאן שוב יש מקום להבחין בין חברי הוופד המ"צדדים ב"חזית עממית" עם הקומוניסטים. מצויה קבוצת אנשים שהסתגנו לתוך הוופד, או חברי הוופד שנטבלו לתורת סטאלין ונצטוו להישאר בתוך המפ"גה ולהיות פעילים מבפנים. לעומתם מצויים האות"דים (מן הסתם, הקבוצה הגדולה ביותר), שבראשם אנשים כמוסטפה מוסה וד"ר מוחמד בלאג, מנהיגי "הנוער הוופדי", המסכימים עם הקומוניסטים ברוב העניינים, אך עדיין לא בכלום. ולבסוף מצוי חוגו של ד"ר מוחמד מאנדור, האידיאולוג של האגף השמאלי בוופד, סוציאליסט, המתנגד בחריפות לכוהות הקיי"מים, אך עם זה מלא הוא בקורת כלפי הסטאלניזם ומשום כך הוא חשוד בעיני הקומוניסטים, המעדיפים לשתף פעולה עם אגפו הימני של הוואפד, שלא נפגע ברעיונות מסוכנים כאלה. "החזית הדמוקרטית המאר"תדה" לא היתה החזית היחידה שהקימו הקומוניסטים בשיתוף פעולה עם חלק אחד מן ה"אחים המוסלמים" היתה, חזית דמוקרטית לאומית", שהיא המשך "החזית הלאומית" משנות 1951-2, שהקיפה את ארגוני

נגיב לשלטון ביולי 1952 הכריזו הקומוניסטים חגיגת שרבים מחברי הכת הצבאית הם חבריהם ואוהדיהם (והזכירו את שמותיהם של חאליד מוחיידין, שר-הפנים, והקולונל יוסף צדיק). "וורלד ניוז אנד ויוז", בטאונה של המפלגה הקומוניסטית הבריטית, דיבר על "שליש מחברי ה"חונטה" כעל "אנשינו". ברור שלפנינו הגוי מה מופלגת. אף-על-פי-כן, היו שני קציני צבא ואחד ממפקדי משמר-ראשו של פארוק בין הנאשמים במשפט נגד קומוניסטים שנערך בקהיר בספטמבר 1954. וחסוב מזה: האחים המוסלמים היו להם חברים ואר-הדים בקרב "הקצינים החפשים". אחד מהם, רשאד מוחאנה, הודה ממשרתו ונידון למאסר ממושך לפני זמן רב. הגנרל נגיב עצמו איבד כל השפעה פוליטית ממשית עוד לפני הדחתו האחרונה ב-13 בנובמבר. הקצינים הצעירים סותרו, הוגלו, או הורדו לעמדות פיקוד נמוכות. כל נסיון לערער את המשטר הקיים לא יבוא בשלב הראשון אלא מתוך הכת עצמה, ולכך אמנם נתכוונו כל מאמצי האופוזיציה בזמן האחרון. אין ספק שמיגור הכת הצבאית הקיימת על-ידי החזית "המאוחדת" או על-ידי קואליציה קרובה לה, שבראשה היה עומד נגיב או מנהיג אחר לראוה, וסיסמתה הדימוקראטית-כביכול, "שיבה לפארלאמנט-ריום", הוא בגדר אסון למצרים, ולכל הנוגעים בדבר, זולת מוסקבה. אך ייתכן שהמשטר הנוכחי, מקוצר-ראות או משום סיבות חמורות עוד יותר, יחליט לג-קוט קו הרה-אסון ממש כזה שתובעת האופוזיציה. הקולונל נאצר וידידיו גילו נכונות לתיקונים פני-מיים יותר מגנרל נגיב, והיו מוכנים לקיימם אפילו במחיר פגיעה באינטרסים של תקיפים רבים. הושגו כמה וכמה הישגים שגרמו לכמה מחברי הכת שגעון-גדלות. קמה נטיה לתוקפנות המזכירה לא אחת את התנהגותם של הרודנים הפאשיסטיים בשנות השלו-שים. אמנם ראוי להזכיר, כי אנוואר-א-סדאת, עורך בטאונה של הכת, "אל תהירר" וכמה מחבריו יצאו בתוקף נגד קנאות דתית או לאומנית כאחד משרשי הרע במצרים. הוא הישווה את ההכרח לפעול נגד "האחים המוסלמים" למלחמה שאסר את-התורק על ה"מולה" בתורכיה בראשית שנות העשרים. לפי-שעה נמצאת שוב הסיסמה, "סובלנות" בגדר האיפנה, לפ-חות בנאומים. אולם מצד שני הושמעו שידורים ב"צות אל ערב" (שידורי רדיו קהיר לעולם הערבי), שגרמו ל"לה מונד" הצרפתי לכנות את האדם האחראי להם בשם "תת-גבלס". מעמדם של יהודי מצרים נת-ערער בהשוואה למצבם בשלטונו של נאגיב, ומאסרי יהודים המוניים, עינניים ומשפט קהיר נגד, רשת רי-גול ציונית" ממלאים כנראה אותו תפקיד שנועד להם בכל משטר רודני. ברור שעדיין לא הגיעה השעה להיבא איזה מן הפלגים יתגבר אם תחזיק הכת הצב-אית בשלטונה.

הצבאית בשנת 1953 היה ברור שאשמאוי יצטרף לממשלה. אם כי ביסודו של דבר אין קבוצה זו אנטי-מערבית פחות, היא תמכה בכל זאת בהסכם הסואץ ומצדדת בתיקונים חברתיים שהודיבי ותומכיו מתנג-דים להם. הפלג הרביעי והאחרון הוא חבר, אנשים ישרים שעדיין לא גמרו בדעתם — כדברי שיק הסאן-אל-בכורי, שהשתייך למפלגת האחים המוסלמים ועתה הוא שר בממשלת קהיר.

תעמולת האופוזיציה נתלתה בעיקר בסעיף המ-תרי, במקרים מסוימים, לצבא הבריטי לחזור לתעלה, סעיף שסורס ועל הרוב נזדיף לחלוטין. ג'מאל עבדול נאצר וחבריו השיבו מלחמה שערה בפגישות עם עתונאים, עם אנשי האיגודים המקצועיים ועם נציגי סטודנטים, שבהן השיבו באריכות על השאלות שהוצגו להם. האחים המוסלמים האשימו את הכת הצבאית ב-פגישות השאיות עם מנהיגים ישראליים בהראם-אל-שיך שעל-יד מפרץ עקבה, שבהן גידון חוזה-שלום. על האשמת-שוא זו השיבה ה"חונטה" במעצר הספינה הישראלית, "בת-גלים" בתעלת סואץ, מתוך טענה שה-ספינה התקיפה סירות מצריות (ובכך השיגה את תמי-כתה של "האחים" ליום שלם), ובפירסום מתודש של הטענה כי "האחים המוסלמים" עשו יד אחת עם הציונים ויחד הכינו את "השבת השחורה" בינואר 1952. גילויים מרעישים שהובטחו על טיבם של אותם קשרים לא הובאו עד היום. חמור ביותר היה המצב באוניברסיטאות, שהן מרכז המדיניות במצרים וכן ב-רוב הארצות הנחשלות. הקואליציה של האחים-החופד-הקומוניסטים חזקה ביותר באוניברסיטאות ובשלוש הכיתות העליונות של בתי-הספר התיכוניים, שמהן בעיקר בא קהל המשתתפים בכל ההפגנות המדיניות החשובות בשנים האחרונות. רבות מהפגנות הסטודנ-טים מבויימות למעשה על-ידי תלמידי בתי-הספר התי-כוניים. חסידי האחים המוסלמים הם הגוף המאורגן הגדול ביותר, אבל דעותיהם הפוליטיות מעורפלות כל כך, עד שהם משמשים קרבנות נוחים לפיקחים שבין הקומוניסטים, שעלו זה כבר במספר הסטודנטים הנמנים עמם על מספר הסטודנטים חברי החופד. משקיף בריטי (א.י.מ. קרייג, ב"מידל איסט ג'ורנאל" מ-1953), שהיה תלמיד האוניברסיטה בקהיר, אמר על חברי הא-חים ש"אין הם מוכנים לומר דברים ברורים, אלא זורקים מלים מעורפלות וכלליות על תיקונים כל-ליים ועל שיבה לעקרונות האיסלם. רק על מעלותיו של רצת פוליטי אמרו דברים ברורים".

הכת הצבאית ניסתה למנוע את ההפגנות נגד הסכם הסואץ בפיטורי כמה עשרות מורים, שנחשדו בחברות או באהדה לחזית "המאוחדת" או לחזית "הלאומית". האוניברסיטאות או בתי-הספר התיכוניים עדיין הם מקומות התורפה מבחינתה של הכת הצבאית. מקום-התורפה השני הוא מפקדת הצבא. עם עליית

הבולט ביותר בבהירות בסוריה. הויון מעודד יותר הוא נצחונם של המועמדים הסוציאליסטיים על הפיי אודליים במרכזים פיאודליים כגון מחוז המה. הסור ציאליסטים עוררו את חמת הקומוניסטים בהתנגדם לכמה מן התביעות הקלריקאליות התוקפניות שתבע הסניף הסורי של האחים המוסלמים. דבר זה, טענו הקומוניסטים, כמוהו כחבלה בחזית העממית; מגמת מדיניות החוץ של האחים המוסלמים נכונה בהחלט, וזהו העיקר, ומשום כך יש להימנע ממריבות מוזיקות... גם מפלגת הבעאת הסוציאליסטית הופיעה במצע גייטראליסטי; ואמנם היה זה מחוייב-ההגיון לאור ההתחרות בין המועמדים בהתנגדות למערב. בספטמבר ובאוקטובר נתקיימו בחירות בשתי מדינות מזרח-תיכוניות נוספות. ענין הבחירות בעיר ראק אינו טעון הארה. המשטר הנוכחי בעיראק אולי יתקיים שנים אחדות (אם כי גם דבר זה אינו מובטח), ומכל מקום אין יסוד לשער שקצו יבוא במהרה. המשטר בירדן הוא אבהי (על אף גילו הצעיר של המלך חוסיין) ואבטוריטארי, אך לא מושחת, ולא יהיה ממידת הצדק להשוות את המצב ברבת-עמון עם מצב-הדברים האיום בגדאד. אולם הבחירות בירדן ואי-הסדרים החמורים שלאחריהן, שבמרוצתם השתלטו המפגינים על הבירה והיה צורך להזעיק פלוגות צבא חזקות, הוכיחו שגם במדינה זו הקימה הממשלה נגדה את כל האינטליגנציה. למעשה אילצה הממשלה את כל מפלגות האופוזיציה כגון אל-בעאת, לשתף פעולה עם הקומוניסטים, ואין ספק שהללו עתידים להשתלט במהרה על כל חזית האופוזיציה. רק חבר אחד של „החזית העממית“ (שם מסווה זה מופיע בזמן האחרון בארצות ערב) הפרר קומוניסטית נבחר, אולם אלה שנכשלו בבחירות, כגון קאדרי טוקאן ואבו-חיילה בשכם, חסרו להם רק כמה מאות קולות. רוב בעלי ההכרה המדינית בקרב הדור הצעיר תומכים ב„חזית“. ההתייחסות על עצומה אחרונה מטעם החזית שנערכה בקרב הסטודנטיות הירדניות בקהיר מצטרפות למעין רשימה של בנות-טובים מבין ערביי ארץ-ישראל: חוסיני, עבדול-האדי, דג'אני, טוקאן, עבדול-לטיף וכיוצא באלה. התמיכה לא באה ממחנות הפליטים, שיושביהם טרודים בבעיות אחרות, אלא, כרגיל, מקרב האינטליגנציה והדור הצעיר של המשפחות המיוחסות. האינטליגנציה הירדנית קטנה היא ביסודה, ומעמד עובדים אינו קיים שם למעשה, וה„הגיון הערבי“ ודאי שחדרו לתוכו פזית קומוניסטים משחדרו לשורות הצבא העיראקי. אולם דומה שגם מדינת הירדן צפויה לצרות — אולי לא בעתיד הקרוב ביותר — אם לא תינתן למעמד הבינוני החדש זכות שווה להשתתף בעיצוב פני המדינה.

ב.

בראשית השנה סילקה סוריה את הקלוגל שישקלי, ובספטמבר ואוקטובר נערכו בחירות שקרוב לוודאי היו הבחירות החופשיות ביותר בתולדותיה של מדינה זו. לרוע המזל לא נסתכמו גם בחירות אלה ברוב יציב, ואפשר לשער כי גם המשטר הנוכחי לא יאריך ימים. מפלגת „העם“ יש לה 32 חברים ואוהדים בפרלמנט החדש (שמספר חבריו כ-140), הגוש „הלאומי“ יש לו 25 חברים ומפלגת הבעאת הסוציאליסטית יש לה 14. לעומת הבחירות החופשיות האחרונות בסוריה פירוש הדבר שהשפעת מפלגת העם פחתה במידה ניכרת, בעוד שהגוש הלאומי, הוא מפלגת השלטון במשך שנים רבות לפני 1948, עלתה קרנו במידת-מה — אך לא במידה מספקת כדי לחזור ולעלות לשלטון. הסוציאליסטים הכפילו את נציגותם, אך גם אינם יכולים להשפיע השפעה מכרעת על מדיניותה של סוריה מתוך הפרלמנט. האליד בקדש, מנהיג המפלגה הקומוניסטית הסורית והלבנונית, נבחר בדמשק עירו — והוא ציר הפרלמנט הקומוניסטי הראשון במדינה ערבית כלשהי.

אולם מספרים אלה אינם מציינים אלא חלק של התמונה, וחלקה הקטן בלבד. ההבדלים בין מפלגת העם וה„לאומיים“ הריפים פחות מן ההבדלים בין הדמוקרטים והריפובליקנים בארצות-הברית בשנה שאינה שנת-בחירות. שתי החטיבות כאחת מקיפות יסודות ואינטרסים מדיניים וכלכליים שונים ומשונים: מבחינה מדינית, מן הימין הקיצוני ועד השמאל, מפרר אמריקניות ועד פרו-סובייטיות קיצוניות; ומבחינה כלכלית, מבעלי-אחוזה פיאודליים עד מעמדה-ביניים הנמוך בערים. יש זוקפים את ההבדלים על חשבון החיכוכים האישיים בין המנהיגים השונים, שנערמו במרוצת שלוש שנות קיומה של סוריה. מכל מקום, אין יסוד להניח ששתי המפלגות הללו, ואפילו ייתמכו עלידי בלתי-תלויים, יהיה בכוחן וברצונן לשכוח את מריבותיהן ולהקים ממשלה יציבה. ממילא צפויה סוריה שוב לדיקטטורה. חדשים אחדים יספיקו להסיר את חנו של המשטר הקיים. מה נאה היה הפרלמנט בימי שישאקלי!

סימן מובהק ומענין בבחירות סוריה (וכן במדינות אחרות) היה הסימאוא האנטי-מערביות של רוב המפלגות והמדינאים הללו שהופיעו במצע אנטי-מערבי קיצוני, כגון האליד אל עזם, זכו (בתמיכה קומוניסטית גלויה) ברוב הקולות. המניעים לאוריני-טאציה זו דומים לגורמיה בקרב מנהיגי הוופד במצרים: מדיניות-פנים ריאקציונית בדיבד עם מדיניות חוץ גייטראליסטית ואנטי-מערבית. דבר זה, ולא דווקא בחירתה של ציר קומוניסטי יחיד, הוא הדבר